DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

2. oktober 2003 *

I sag C-195/99 P,

Krupp Hoesch Stahl AG, Dortmund (Tyskland), ved Rechtsanwalt F. Montag, og med valgt adresse i Luxembourg,

appellant,

angående appel af dom afsagt den 11. marts 1999 af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (Anden Udvidede Afdeling) i sag T-147/94, Krupp Hoesch mod Kommissionen (Sml. II, s. 603), hvori der er nedlagt påstand om ophævelse af denne dom,

den anden part i appelsagen:

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved J. Currall og W. Wils, som befuldmægtigede, bistået af Rechtsanwalt H.-J. Freund, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt i første instans,

* Processprog: tysk.

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, M. Wathelet, og dommerne D.A.O. Edward, A. La Pergola, P. Jann (refererende dommer) og S. von Bahr,

generaladvokat: C. Stix-Hackl
justitssekretær: ekspeditionssekretær M.-F. Contet,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at parterne har afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 31. januar 2002,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 26. september 2002,

afsagt følgende

Dom

1 Ved appelskrift indleveret til Domstolens Justitskontor den 25. maj 1999 har Krupp Stahl AG i medfør af artikel 49 i EKSF-statutten for Domstolen iværksat appel af dom afsagt den 11. marts 1999 af Retten i Første Instans i sag T-147/94,

Krupp Hoesch Stahl mod Kommissionen (Sml. II, s. 603, herefter »den appellerede dom«), hvorved Retten delvis frifandt Kommissionen for virksomhedens påstand om annullation af Kommissionens beslutning 94/215/EKSF af 16. februar 1994 om en procedure i henhold til EKSF-traktatens artikel 65 vedrørende aftaler og forskellige former for samordnet praksis mellem europæiske producenter af stålbjælker (EFT L 116, s. 1, herefter »den anfægtede beslutning«). Ved denne beslutning havde Kommissionen pålagt sagsøgeren en bøde i henhold til den nævnte artikel 65.

De faktiske omstændigheder og den anfægtede beslutning

2 Det fremgår af den appellerede dom, at den europæiske jern- og stålindustri fra 1974 gennemgik en krise, der var karakteriseret ved et fald i efterspørgslen, som skabte problemer i form af overudbud og overkapacitet såvel som lave priser.

3 Efter at have forsøgt at styre krisen ved frivilligt at lade virksomhederne påtage sig forpligtelser med hensyn til de mængder stål, der skulle udbydes på markedet, samt minimumspriser (»Simonet-planen«) eller ved fastsættelse af orienteringspriser og minimumspriser (»Davignon-planen«, »Eurofer I-aftalen«) fastslog Kommissionen i 1980, at der forelå en åbenbar krise i EKSF-traktatens artikel 58's forstand, og fastsatte bindende produktionskvoter, bl.a. for stålbjælker. Denne fællesskabsordning ophørte den 30. juni 1988.

4 I god tid før denne dato havde Kommissionen meddelt, at kvoteordningen ville blive afviklet i en række meddelelser og beslutninger, hvori den mindede om, at denne ordnings ophør betød, at der på ny ville være et marked med fri konkurrence mellem virksomhederne. Branchen var dog stadig præget af overskudsproduktion, som efter eksperternes opfattelse burde nedskæres omfattende og hurtigt for at gøre det muligt for virksomhederne at klare sig i konkurrencen på verdensmarkedet.

5 Ved kvoteordningens ophør indførte Kommissionen en overvågningsordning, i medfør af hvilken der blev indsamlet statistikker vedrørende produktion og leverancer, foretaget en overvågning af udviklingen på markederne samt gennemført en regelmæssig konsultation af virksomhederne vedrørende situationen og tendenserne på markedet. Branchens virksomheder, hvoraf nogle var medlemmer af brancheorganisationen Eurofer, havde således regelmæssige kontakter med Kommissionens GD III (Generaldirektoratet for »Det Indre Marked og Industri«) som led i konsultationsmøderne. Overvågningsordningen udløb den 30. juni 1990 og blev erstattet med et informationssystem på individuel og frivillig basis.

6 I begyndelsen af 1991 gennemførte Kommissionen en række kontrolundersøgelser i et vist antal jern- og stålvirksomheder og i virksomhedssammenslutninger i branchen. De blev tilsendt en meddelelse af klagepunkter den 6. maj 1992. Der blev afholdt høringer i begyndelsen af 1993.

7 Den 16. februar 1994 vedtog Kommissionen den anfægtede beslutning, hvori den fastslog, at 17 europæiske jern- og stålvirksomheder og en af deres faglige organisationer i strid med EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, havde deltaget i en række aftaler, vedtagelser og former for samordnet praksis vedrørende fastsættelse af priser, opdeling af markeder og udveksling af fortrolige oplysninger om Fællesskabets marked for stålbjælker. Ved beslutningen pålagde den 14 virksomheder bøder for overtrædelser begået mellem den 1. juli 1988 og den 31. december 1990.

Retsforhandlinger ved Retten og den appellerede dom

8 Den 11. april 1994 anlagde appellanten sag ved Retten, bl.a. med påstand om annullation af den anfægtede beslutning.

9 Ved den appellerede dom gav Retten appellanten delvis medhold og nedsatte den bøde, virksomheden var blevet pålagt.

Parternes påstande

10 Appellanten har nedlagt følgende påstande:

— Den appellerede dom ophæves, for så vidt som dommen i domskonklusionens punkt 1 har pålagt appellanten en bøde på 9 000 EUR, i domskonklusionens punkt 2 har frifundet Kommissionen for appellantens søgsmål og i domskonklusionens punkt 3 har pålagt appellanten at bære sine egne sagsomkostninger samt betale halvdelen af Kommissionens sagsomkostninger.

— Den anfægtede beslutnings artikel 1, 3 og 4 annulleres.

— Kommissionen tilpligtes at betale de sagsomkostninger, der er afholdt i første instans og under appelsagen.

11 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Appellen forkastes.

— Appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Appelanbringenderne

12 Appellanten har fremført syv anbringender til støtte for appellen:

1) tilsidesættelse af Kommissionens forretningsorden, således som den foreligger ved Kommissionens afgørelse 93/492/Euratom, EKSF, EØF af 17. februar 1993 (EFT L 230, s. 15, herefter »forretningsordenen fra 1993«)

2) tilsidesættelse af EKSF-traktatens artikel 33

3) tilsidesættelse af EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, for så vidt angår informationsudvekslingen, fortolkningen af begrebet »den normale konkurrence« og appellantens deltagelse i de påtalte forhold

4) retlig fejl for så vidt angår de påtalte forhold vedrørende fastsættelse af priserne på det tyske marked

5) tilsidesættelse af EKSF-traktatens artikel 65, stk. 5, for så vidt angår bedømmelsen af appellantens culpa

6) tilsidesættelse af begrundelsespligten i henhold til EKSF-traktatens artikel 15

7) tilsidesættelse af artikel 6 i den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, undertegnet i Rom den 4. november 1950 (herefter »EMK«), på grund af den angiveligt urimeligt langvarige sagsbehandling ved Retten.

13 De præmisser i den appellerede dom, der kritiseres i forbindelse med det enkelte anbringende, vil blive angivet i forbindelse med behandlingen af det pågældende anbringende.

Appellen

Det første anbringende

14 Det første anbringende er opdelt i to led. Ifølge det første led foreligger der en tilsidesættelse af artikel 5 og 6 i forretningsordenen fra 1993, og ifølge det andet en tilsidesættelse af forretningsordenens artikel 16.

Det første anbringendes første led

15 Appellanten gør gældende, at Retten har tilsidesat artikel 5 og 6 i forretningsordenen fra 1993, der henholdsvis indeholder kravet om quorum og om det antal

stemmer, der er nødvendige for, at en beslutning gyldigt er vedtaget af Kommissionen. I den appellerede doms præmis 63 foretog Retten nemlig en urigtig fortolkning af referatet fra det møde i Kommissionen, hvor den anfægtede beslutning var blevet vedtaget (herefter »mødereferatet«), og kom følgelig til den urigtige konklusion, at den nævnte beslutning var blevet vedtaget under overholdelse af disse bestemmelser.

16 Denne fortolkning er i øvrigt ikke i overensstemmelse med det begreb om kollegialitetsprincippet, der er fastslået af Domstolen i dom af 15. juni 1994 i sagen Kommissionen mod BASF m.fl. (sag C-137/92 P, Sml. I, s. 2555, præmis 64), og hvorefter kollegiets medlemmer skal være til stede, når beslutningerne vedtages.

17 Kommissionen anfører, at appellanten bestrider fastlæggelsen af faktiske omstændigheder og bevisvurderingen, og at dette klagepunkt følgelig skal afvises.

18 Subsidiært anfører Kommissionen, at dette led af anbringendet er ugrundet. Mødereferatet angiver på s. 40, at kabinetscheferne og kabinetsmedarbejderne for to kommissærer »i kommissionsmedlemmernes fravær« havde deltaget i mødet. Dette rejser dog ikke tvivl om bevisværdien og gyldigheden af listen på mødereferatets s. 2 over de kommissionsmedlemmer, der var til stede eller fraværende ved drøftelsen af den anfægtede beslutning.

Domstolens bemærkninger

19 Der skal indledningsvis mindes om, at som det fremgår af artikel 32d, stk. 1, KS og artikel 51 i EKSF-statutten for Domstolen, er appel begrænset til retsspørgsmål. Det er derfor alene Retten, der har kompetence til at fastlægge og bedømme de relevante faktiske omstændigheder såvel som til at vurdere beviserne,

medmindre disse omstændigheder og beviser er blevet forkert gengivet (jf. i denne retning dom af 1.6.1994, sag C-136/92 P, Kommissionen mod Brazzelli Lualdi m. fl., Sml. I, s. 1981, præmis 49 og 66, af 15.10.2002, forenede sager C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P — C-252/99 P og C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 8375, præmis 194, og af 10.12.2002, sag C-312/00 P, Kommissionen mod Camar og Tico, Sml. I, s. 11355, præmis 69).

20 Det skal fremhæves, at appellanten ikke gør gældende, at Retten har gengivet mødereferatets indhold forkert, men alene anfægter dens bedømmelse heraf i den appellerede doms præmis 63.

21 Det må følgelig fastslås, at det første led af det første anbringende skal afvises.

Det første anbringendes andet led

22 Ifølge appellanten foretog Retten en urigtig anvendelse af artikel 16 i forretningsordenen fra 1993 vedrørende bekræftelse af Kommissionens beslutninger samt deres formelle udformning. Således konkluderede Retten med urette, at den anfægtede beslutning, således som den blev meddelt appellanten af Kommissionen, var blevet bekræftet den 23. februar 1994. For det første påviste Retten hverken, at den version af den anfægtede beslutning, der blev meddelt appellanten, var identisk med beslutningens versioner K(94)321/2 og K(94) 321/3, eller at denne meddelte version selv forskriftsmæssigt blev vedlagt mødereferatet. For det andet har Kommissionen ikke været i stand til at fremlægge mødereferatet forsynet med Kommissionens formands og generalsekretærs originale underskrifter, og datoen for underskrivelsen af mødereferatet er ikke angivet.

23 Retten lagde til grund, at der forelå en forskriftsmæssig bekræftelse, og henviste i den appellerede doms præmis 85 til formodningen for fællesskabsretsakters gyldighed. Den tog dermed fejl af formålet med denne formodning, for i tilfælde af en tilsidesættelse af formkravene i forbindelse med vedtagelsen af en beslutning kan gyldighedsformodningen ikke være til hinder for en annullation.

24 Kommissionen har gjort gældende, at klagepunktet om, at versionerne af den anfægtede beslutning ikke er identiske, ikke kan realitetsbehandles, fordi appellanten for det første på ingen måde begrunder den kritik, virksomheden fremfører af Rettens argumentation herom, og fordi dette anbringende for det andet vedrører fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder, hvilket henhører under Rettens enekompetence. Med hensyn til beviset for bekræftelsen af den anfægtede beslutning finder Kommissionen også, at klagepunktet herom må afvises, da et sådant spørgsmål — medmindre beviserne er gengivet forkert — henhører under Rettens enekompetence.

Domstolens bemærkninger

25 Det må fastslås, at med dette led af det andet anbringende anfægter appellanten på ny visse vurderinger af faktiske omstændigheder og beviser, som Retten har foretaget i den appellerede dom, nemlig de vurderinger, der findes:

— i præmis 83, hvor Retten formodede, at dokumenterne K(94)321/2 og K(94) 321/3 var vedlagt mødereferatet

— i præmis 84, hvori Retten fandt, at der ikke var påvist nogen indholdsmæssig forskel mellem den version af den anfægtede beslutning, der blev meddelt, og den version, der var vedlagt mødereferatet

— i præmis 85, hvori Retten antog, at dokumenterne K(94)321/2 og K(94) 321/3 måtte anses for bekræftet ved Kommissionens formands og generalsekretærs underskrift på mødereferatets første side

— i præmis 86, hvori Retten fandt, at bekræftelsen af genpartens overensstemmelse fra Kommissionens faste generalsekretær udgjorde et tilstrækkeligt bevis for, at den originale version af mødereferatet var forsynet med Kommissionens formands og generalsekretærs originale underskrifter, og

— i præmis 88, hvori Retten fastslog, at mødereferatet var blevet forskriftsmæssigt underskrevet af Kommissionens formand og generalsekretær den 23. februar 1994.

26 For så vidt angår henvisningen i den appellerede doms præmis 85 til den gyldighedsformodning, der gælder for Fællesskabets institutioners retsakter (jf. navnlig dommen i sagen Kommissionen mod BASF m.fl., præmis 48), er det tilstrækkeligt at konstatere, at Retten ikke har draget nogen faktiske eller retlige konsekvenser heraf, men udelukkende har henholdt sig til sine egne bedømmelser af de faktiske omstændigheder og af beviserne som grundlag for at anse den anfægtede beslutning for forskriftsmæssigt bekræftet.

27 I det omfang det første anbringendes andet led er rettet mod denne henvisning, er det følgelig irrelevant og dermed ugrundet.

28 Dette led må følgelig anses for delvis uegnet til realitetsbehandling, delvis ugrundet.

29 Det første anbringende er følgelig til dels uegnet til realitetsbehandling, til dels ugrundet.

Det andet anbringende

30 Med det andet anbringende gøres det gældende, at Retten har tilsidesat EKSF-traktatens artikel 33, idet den angiveligt har overskredet de beføjelser, der tilkommer den med henblik på prøvelsen af den anfægtede beslutning.

31 EKSF-traktatens artikel 33, stk. 1 og 2, lyder:

»Domstolen har kompetence til at udtale sig i sager om annullation af Kommissionens beslutninger eller henstillinger, der indbringes af en af medlemsstaterne eller af Rådet under påberåbelse af inkompetence, af væsentlige formelle mangler, af overtrædelse af denne traktat eller af enhver retsregel vedrørende dennes gennemførelse eller af magtfordrejning. Domstolens prøvelsesret omfatter dog ikke skønnet vedrørende den situation, der er en følge af de økonomiske kendsgerninger eller omstændigheder, på basis af hvilke de nævnte beslutninger eller henstillinger er blevet til, medmindre det påstås, at Kommissionen har gjort sig skyldig i magtfordrejning eller åbenbart har tilsidesat bestemmelserne i denne traktat eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse.

De virksomheder eller organisationer, der er nævnt i artikel 48, kan på samme vilkår anlægge sag om individuelle beslutninger og henstillinger, der angår dem, eller om generelle beslutninger og henstillinger, som de finder indebærer magtfordrejning i forhold til dem.«

32 Anbringendet vedrører den appellerede doms præmis 122, hvori det hedder:

»Det må følgelig konkluderes, at de omtvistede ordninger for udveksling af oplysninger i [den anfægtede beslutnings] betragtning 263-272 er blevet anset for selvstændige overtrædelser af traktatens artikel 65, stk. 1. De argumenter, som Kommissionen fremførte i sit svar af 19. januar 1998 og i retsmødet, må følgelig forkastes, for så vidt som denne retlige bedømmelse hermed søges ændret.«

33 Ifølge appellanten har Retten overskredet den beføjelse, den har i medfør af EKSF-traktatens artikel 33, idet den i den appellerede doms præmis 122 berigtigede den anfægtede beslutning ved at fortolke den på en måde, der ikke er i overensstemmelse med dens indhold, hvis man henholder sig til Kommissionens udtrykkelige forklaringer og til beslutningens ordlyd. Retten anførte således, at Kommissionen havde betegnet informationsudvekslingen som en selvstændig overtrædelse, skønt Kommissionen som svar på et spørgsmål stillet af Retten selv havde forklaret, at den havde haft den opfattelse, at informationsudvekslingen var et led i mere omfattende overtrædelser, der bl.a. bestod i aftaler om fastsættelse af priser og opdeling af markederne, hvilke aftaler informationsudvekslingen havde gjort det lettere at gennemføre.

34 Ifølge Kommissionen må dette anbringende afvises, da Kommissionens karakteristik af informationsudvekslingen ikke er et retsspørgsmål, men udgør et faktum, som Domstolen ikke skal efterprøve. Subsidiært har Kommissionen anført, at anbringendet ikke er begrundet. Søgsmålet vedrører den anfægtede beslutning og ikke de forklaringer, der er afgivet af Kommissionens repræsentanter under sagens behandling, og som Retten i øvrigt ikke behøvede at tage hensyn til.

Domstolens bemærkninger

35 Det bemærkes, at appellanten ikke godtgør, og heller ikke søger at godtgøre, hvorledes Retten skulle have tilsidesat EKSF-traktatens artikel 33 og overskredet sine beføjelser ved selv at fortolke den anfægtede beslutning, snarere end at lægge de forklaringer til grund, der blev givet af Kommissionens repræsentanter i svaret af 19. januar 1998 og i retsmødet.

36 Det skal hertil blot bemærkes, at når Retten træffer afgørelse i en sag vedrørende en påstand om annullation af en fællesskabsretsakt, tilkommer det den selv at fortolke denne retsakt.

37 Følgelig har Retten ikke overskredet sine beføjelser ved at fortolke den anfægtede beslutning, og det andet anbringende er følgelig ugrundet.

Det tredje anbringende

38 Ifølge det tredje anbringende har Retten tilsidesat EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1. Anbringendet er opdelt i fire led. Ifølge anbringendets første led blev informationsudvekslingen med urette betragtet som en selvstændig overtrædelse, og ifølge det andet led foreligger der en urigtig fortolkning af begrebet »den normale konkurrence«, ifølge det tredje led var det en retlig fejl, at der blev taget hensyn til de U-profiler, som alene blev fremstillet af appellanten, og ifølge det fjerde led foreligger der en retlig fejl ved bedømmelsen af appellantens deltagelse i informationsudvekslingen.

Det tredje anbringendes første led

39 Ifølge det første led af det tredje anbringende har Retten tilsidesat EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, idet den — såfremt det fastslås, at informationsudvekslingen har karakter af en selvstændig overtrædelse, hvilket er bestridt i forbindelse med det andet anbringende — hverken har begrundet eller påvist den påståede virkning af denne informationsudveksling på konkurrencen.

40 Dette led af anbringendet vedrører den appellerede doms præmis 124-150 og især præmis 135 og 142.

41 I den appellerede doms præmis 126 minder Retten om, at EKSF-traktaten, og navnlig dens artikel 4, litra d), og artikel 65, stk. 1, hviler på det princip, at enhver virksomhed selvstændigt skal fastlægge den politik, som den vil følge på det fælles marked, uden hemmelige aftaler med konkurrenterne.

42 I de følgende præmisser i den appellerede dom konstaterer Retten, at de udsendte oplysninger var detaljerede (præmis 128), at de var ajourførte og hyppige (præmis 129-131), at disse oplysninger kun blev meddelt et vist antal producenter, men ikke til forbrugerne og til andre konkurrenter (præmis 132), at de pågældende produkter var ensartede (præmis 133), og at markedet havde en oligopolistisk struktur, som i sig selv måtte formodes at begrænse konkurrencen (præmis 134).

43 I den appellerede doms præmis 135 fastslog Retten således:

»De i [den anfægtede beslutnings] betragtning 49-60 anførte omstændigheder bekræfter, at de omtvistede systemer klart påvirkede deltagernes handlefrihed, når henses til samtlige konkrete omstændigheder, navnlig at oplysningerne var ajourførte og detaljerede, og at de alene var bestemt for producenterne, samt når henses til produkternes egenskaber og graden af koncentration på markedet.«

44 Retten bemærkede yderligere i den appellerede doms præmis 136, at de udsendte oplysninger blev drøftet på regelmæssig basis i Eurofers udvalg ved navn »Stålbjælkeudvalget« (herefter »Stålbjælkeudvalget«), og at der herunder blev fremsat kritik af visse virksomheder. Den fandt på dette grundlag i dommens præmis 137, at de oplysninger, der blev modtaget som led i de omtvistede ordninger, var i stand til at påvirke virksomhedernes adfærd mærkbart.

45 I den appellerede doms præmis 139 konstaterede Retten, at den gensidige kontrol, som denne informationsudveksling medførte, blev udført på grundlag af Kommissionens tidligere politik, hvis sigte var at opretholde de »sædvanlige leveringsmønstre« i handelen. Dommens præmis 141 vedrørte informationsudvekslingen inden for Walzstahl-Vereinigung, der er en sammenslutning af fabrikanter af valsede produkter.

46 Retten konkluderede i den appellerede doms præmis 142:

»Følgelig begrænsede de omtvistede ordninger for udveksling af oplysninger væsentligt de deltagende producenters handlefrihed, idet de erstattede de normale konkurrencerisici med et praktisk indbyrdes samarbejde.«

47 Appellanten finder, at Retten ubegrundet har henvist til dommene vedrørende markedet for traktorer (Rettens domme af 27.10.1994, sag T-34/92, Fiatagri og New Holland Ford mod Kommissionen, Sml. II, s. 905, og sag T-35/92, Deere mod Kommissionen, Sml. II, s. 957, samt Domstolens domme af 28.5.1998, sag C-7/95 P, Deere mod Kommissionen, Sml. I, s. 3111, og sag C-8/95 P, New Holland Ford mod Kommissionen, Sml. I, s. 3175), idet den antog, at stålbjælkemarkedet, som det var tilfældet vedrørende traktormarkedet, også havde karakter af et snævert oligopol, og idet den dermed begrundede sin antagelse om, at informationsudvekslingsordningerne, også hvis de blev betragtet isoleret, udgjorde en overtrædelse af konkurrencereglerne. Som Retten selv konstaterede i den appellerede doms præmis 134, havde de ti største virksomheder, som havde deltaget i denne udveksling, kun to tredjedele af stålbjælkemarkedet, hvilket er et tegn på en stærk konkurrence mellem et stort antal virksomheder. Dette udelukker under alle omstændigheder antagelsen om, at der forelå en simpel oligopolistisk struktur, og endnu mere antagelsen om et stærkt koncentreret marked.

48 Ifølge Kommissionen må det første led af det tredje anbringende, der er formuleret helt generelt, afvises, da det hverken angiver, hvilken del af den appellerede dom der kritiseres med anbringendet, eller den juridiske argumentation, der gøres gældende.

49 Den af appellanten fremførte kritik over for Rettens konstateringer med hensyn til stålbjælkemarkedets struktur må efter Kommissionens opfattelse afvises, da den er rettet mod vurderinger af faktiske omstændigheder. I øvrigt bemærker Kommissionen, at appellanten under sagen for Retten selv betegnede stålbjælkemarkedet som et oligopolistisk marked.

50 Kommissionen afviser endvidere appellantens kritik af henvisningen til sagerne vedrørende traktormarkedet. I de domme, som Retten afsagde i disse sager, og som er nævnt i nærværende doms præmis 47, blev den positive virkning på konkurrencen af det forhold, at der var transparens mellem de erhvervsdrivende, udtrykkeligt gjort betinget af den opsplittede karakter af udbuddet på markedet, hvilket ikke var tilfældet på stålbjælkemarkedet.

51 Kommissionen har i øvrigt bemærket, at sagsøgeren kun kritiserer et enkelt punkt, selv om Retten som begrundelse for informationsudvekslingens konkurrencebegrænsende karakter henviste til en lang række omstændigheder. Kommissionen har gjort gældende, at markedet for stålbjælker adskiller sig fra markedet for traktorer derved, at produkterne på det førstnævnte marked er mere ensartede, hvilket begrænser konkurrencen på produkternes egenskaber.

52 Appellanten har i replikken gjort gældende, at virksomhedens kritik vedrører de retlige konsekvenser, der blev draget af den markedsstruktur, der var blevet konstateret. Dermed er der tale om et retsspørgsmål, som kan efterprøves af Domstolen.

53 Ifølge appellanten er sammenligningen af markedet for stålbjælker med markedet for traktorer ikke velbegrundet, og kriteriet vedrørende produkternes ensartethed er ikke relevant i den konkrete sag. I beslutningen, der gav anledning til de domme, der er nævnt i præmis 47 i nærværende dom, behandlede Kommissionen således traktorer som ensartede produkter, fordi de opfyldte de samme funktioner og kunne anvendes med alle former for landbrugsmaskiner, der trækkes. Strukturen på markedet, der blev omhandlet i disse domme, havde en helt speciel karakter, der ikke findes i den foreliggende sag.

Domstolens bemærkninger

54 Det skal indledningsvis bemærkes, at det første led af det tredje anbringende ikke, heller ikke indirekte, kan anfægte Rettens konstatering, der blev undersøgt i forbindelse med det andet anbringende, hvorefter informationsudvekslingen blev betragtet som en selvstændig overtrædelse i den anfægtede beslutning.

55 Det skal endvidere understreges, at selv om Fællesskabets retsinstanser generelt udøver fuld kontrol med, om betingelserne for at anvende EF-traktatens og EKSF-traktatens konkurrenceregler er opfyldt, må den kontrol, som de udøver vedrørende komplicerede økonomiske vurderinger, der er foretaget af Kommissionen, nødvendigvis begrænses til en efterprøvelse af, om formforskrifterne er overholdt, om begrundelsen er tilstrækkelig, om de faktiske omstændigheder er materielt rigtige, samt om der foreligger et åbenbart urigtigt skøn eller magtfordrejning (jf. i denne retning, for så vidt angår EF-traktatens artikel 85 (nu artikel 81 EF) dom af 11.7.1985, sag 42/84 Remia m.fl. mod Kommissionen, Sml. s. 2545, præmis 34, og af 17.11.1987, forenede sager 142/84 og 156/84, BAT og Reynolds mod Kommissionen, Sml. s. 4487, præmis 62).

56 En hertil svarende bestemmelse findes i EKSF-traktaten, hvis artikel 33, stk. 1, bestemmer, at »Domstolens prøvelsesret [ikke] omfatter [...] skønnet vedrørende den situation, der er en følge af de økonomiske kendsgerninger eller omstændigheder, på basis af hvilke de nævnte beslutninger eller henstillinger er blevet til, medmindre det påstås, at Kommissionen har gjort sig skyldig i magtfordrejning eller åbenbart har tilsidesat bestemmelserne i denne traktat eller enhver retsregel vedrørende dens gennemførelse«.

57 Det her omhandlede led af anbringendet skal undersøges på det anførte grundlag.

58 Det fremgår af de ovenfor i præmis 47 nævnte afgørelser vedrørende traktormarkedet, i forbindelse med hvilke Retten og Domstolen for første gang undersøgte en informationsudvekslingsaftale i henhold til EF-traktaten — og hvis generelle synspunkter kan overføres på EKSF-traktaten — at en sådan aftale er i strid med konkurrencereglerne, såfremt den formindsker eller fjerner usikkerhedsgraden vedrørende det relevante markeds funktion og følgelig begrænser konkurrencen mellem virksomhederne (jf. navnlig Domstolens dom i sagen Deere mod Kommissionen, præmis 90).

59 De for begrebet samordnet praksis forudsatte kriterier koordination og samarbejde, som langt fra stiller krav om udarbejdelse af en egentlig »plan«, skal nemlig forstås ud fra den grundtanke, der ligger bag EF-traktatens og EKSF-traktatens konkurrenceregler, og hvorefter enhver erhvervsdrivende uafhængigt skal tage stilling til den politik, han vil føre på det fælles marked, og de vilkår, han vil tilbyde sin kundekreds (Domstolens dom i sagen Deere mod Kommissionen, præmis 86 og den deri nævnte retspraksis).

60 Selv om dette krav om uafhængighed ganske vist ikke udelukker de erhvervsdrivendes ret til rationelt at tilpasse sig deres konkurrenters konstaterede eller antagelige adfærd, udelukker det imidlertid kategorisk enhver direkte eller indirekte kontakt mellem sådanne erhvervsdrivende, som har til formål eller til følge, at der opstår konkurrencevilkår, som ikke svarer til det pågældende markeds normale vilkår i betragtning af produkternes eller de præsterede tjenesteydelsers art, størrelsen og antallet af virksomheder på markedet samt dettes omfang (Domstolens dom i sagen Deere mod Kommissionen, præmis 87 og den deri nævnte retspraksis).

61 I præmis 88-90 i dommen i sagen Deere mod Kommissionen bekræftede Domstolen det generelle udgangspunkt, som Retten havde anvendt i sin argumentation, nemlig

— at gennemsigtige forhold mellem de erhvervsdrivende principielt vil skærpe konkurrencen mellem leverandørerne, for den omstændighed, at en erhvervsdrivende i denne situation tager hensyn til de oplysninger, han har i kraft af informationsudvekslingsordningen, for at tilpasse sin adfærd til markedet, vil næppe, når henses til udbuddets opsplittede karakter, for de andre erhvervsdrivende formindske eller fjerne nogen usikkerhed med hensyn til forudsigeligheden af virksomhedens konkurrenters adfærd

— at en udveksling af oplysninger om markedet på et stærkt koncentreret oligopolistisk marked imidlertid vil give virksomhederne kendskab til deres konkurrenters placeringer på markedet og deres forretningsstrategi og således sandsynligvis mærkbart vil begrænse den konkurrence, der findes mellem de erhvervsdrivende.

62 I præmis 89 i dommen i sagen Deere mod Kommissionen bemærkede Domstolen endvidere, at Retten havde taget hensyn til de udvekslede oplysningers fortrolige og detaljerede karakter, til deres regelmæssighed samt til det forhold, at de kun var beregnet for de virksomheder, der deltog i udvekslingen, men ikke blev givet til disses konkurrenter eller til forbrugerne.

63 I modsætning til hvad appellanten gør gældende, kan en informationsudvekslingsordning udgøre en tilsidesættelse af konkurrencereglerne, selv om det relevante marked ikke er et stærkt koncentreret oligopolistisk marked. Ganske vist fandt Retten i dommen i sagen Deere mod Kommissionen, at traktormarkedet havde en sådan karakter, hvilket Domstolen stadfæstede ved sin dom i sagen Deere mod Kommissionen. I disse domme blev der imidlertid taget hensyn til en helhed af kriterier vedrørende dette spørgsmål, og det eneste generelle princip, der blev fastslået vedrørende markedets struktur, var, at tilbuddet ikke må have en opsplittet karakter.

64 Det følger heraf, at idet Retten som et af bedømmelseskriterierne anvendte det pågældende markeds oligopolistiske struktur, uden at den søgte at påvise, at der var tale om et stærkt koncentreret marked, har den ikke tilsidesat EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, således som denne skal fortolkes i lyset af Domstolens praksis vedrørende informationsudveksling.

65 For så vidt angår konstateringen af, at stålbjælkemarkedet i nærværende sag havde en oligopolistisk struktur, skal det bemærkes, at dette er en faktisk

vurdering, der ikke kan efterprøves af Domstolen under en appelsag. Det forholder sig på samme måde med hensyn til konstateringen vedrørende produkternes ensartede karakter.

66 Når henses til den i nærværende doms præmis 58-64 omtalte retspraksis og i betragtning af de forskellige konstateringer, som Retten foretog i den appellerede doms præmis 128-134, hvoraf det fremgår, at de omtvistede informationsudvekslingsordninger formindskede graden af usikkerhed vedrørende markedets funktion, var det med rette, at Retten i dommens præmis 135 på dette grundlag fandt, at disse ordninger klart påvirkede deltagernes handlefrihed. Det er ligeledes med føje, at Retten på grundlag af de konstateringer, den foretog i dommens præmis 136-139, i dommens præmis 142 fastslog, at virksomhederne, der deltog i disse ordninger, havde en væsentligt begrænset handlefrihed.

67 Det fremgår af det anførte, at det første led af det tredje anbringende er ugrundet.

Det tredje anbringendes andet led

68 Ifølge appellanten har Retten især i den appellerede doms præmis 147 og 149 tilsidesat EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, idet den på grundlag af en urigtig fortolkning af det i bestemmelsen indeholdte begreb »den normale konkurrence« antager, at denne blev begrænset som følge af informationsudvekslingsordningen. Appellanten har herved anført, at »den normale konkurrence« i EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1's forstand mellem juli 1988 og juni 1990 var bestemt af en overvågningsordning, der var indført af Kommissionen, og som indebar, at

virksomhederne skulle forelægge denne fælles forudsigelser vedrørende markedsparametre og derfor nødvendigvis måtte drøfte deres individuelle data indbyrdes. Retten begik en retlig fejl, idet den overså, at de berørte virksomheder var nødt til at handle således af hensyn til deres samarbejde med Kommissionen.

69 Kommissionen er af den opfattelse, at spørgsmålet, om udvekslingen af oplysninger om ordrer og leverancer var nødvendig med henblik på dette samarbejde, ikke er et retsspørgsmål, men et spørgsmål om det faktiske. Følgelig må dette led af anbringendet afvises.

70 Subsidiært har Kommissionen anført, at det ikke kan udledes af den appellerede dom, at det var nødvendigt at udveksle individuelle oplysninger om ordrer og leverancer med henblik på det nævnte samarbejde.

71 Kommissionen gør i øvrigt gældende, at Retten i den appellerede doms præmis 168-175 konstaterede, at virksomhederne havde holdt det hemmeligt for Kommissionen, at de omtvistede informationsudvekslingsordninger fandtes.

Domstolens bemærkninger

72 Det bemærkes, at appellanten ikke har fremført noget argument over for Rettens opfattelse i den appellerede doms præmis 168-177. I disse præmisser påviste Retten, at de berørte virksomheder i forhold til Kommissionen havde holdt det skjult, at de førte drøftelser, der var i strid med konkurrencen, og hvad der var indholdet af drøftelserne og af de aftaler, som de indgik.

73 Appellanten kan følgelig ikke gives medhold i anbringendet om, at Retten begik en retlig fejl ved fortolkningen af begrebet »den normale konkurrence« i EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1's forstand ved ikke at tage hensyn til, at det angiveligt var nødvendigt for virksomhederne at udveksle oplysninger indbyrdes som led i deres samarbejde med Kommissionen.

74 Følgelig er det andet led af det tredje anbringende ugrundet.

Det tredje anbringendes tredje led

75 Dette led af anbringendet vedrører den appellerede doms præmis 143, der lyder som følger:

»Retten må endvidere afvise argumentet om, at sagsøgerens deltagelse i de omtvistede ordninger ikke havde nogen konkurrencebegrænsende virkning, dels på grund af den lille markedsandel, som virksomheden havde, dels fordi de omhandlede statistikker ikke angav salgene af U-profiler, det eneste produkt, der var relevant for sagsøgerens vedkommende. Selv om sagsøgeren kun havde en lille markedsandel, står det således fast, at virksomhedens deltagelse i de omtvistede ordninger gjorde det muligt for de andre deltagende virksomheder at få et fuldstændigt og aktuelt overblik over samtlige ordrer og leverancer af stålbjælker på de forskellige nationale markeder, hvilket forøgede de omtvistede informationssystemers værdi og troværdighed. Det bemærkes nærmere, at de af sagsøgeren meddelte data efter selve deres art satte de andre virksomheder, der fremstillede U-profiler, i stand til at få en meget præcis viden om udviklingen i sagsøgerens salg af disse produkter på de forskellige geografiske markeder, og gjorde det navnlig muligt for dem at kontrollere, i hvilket omfang sagsøgeren respekterede de sædvanlige leveringsmønstre. Endelig bemærkes, at såfremt de oplysninger, som sagsøgeren modtog, som det hævdes af virksomheden ikke kunne bruges af den, er det vanskeligt at forklare dens deltagelse i de omhandlede ordninger.«

76 Ifølge appellanten har Retten begået en retlig fejl med sin antagelse om, at virksomhedens deltagelse i informationsudvekslingsordningen begrænsede konkurrencen, uanset at virksomheden på grund af de udvekslede oplysningers almindelige karakter ikke kunne drage nogen konklusion af dem for så vidt angår de produkter, den fremstillede, nemlig U-profiler. I øvrigt kunne Retten ikke lægge appellanten til last, at de oplysninger, som virksomheden meddelte, havde gjort det muligt for de andre virksomheder at få et samlet overblik over markedssituationen.

77 Ifølge Kommissionen må dette argument afvises, da det er rettet mod Rettens fastlæggelse og vurdering af faktiske omstændigheder. Subsidiært anser den argumentet for ubegrundet. Med sin deltagelse i informationsudvekslingsordningerne satte appellanten for det første de andre virksomheder i stand til at kontrollere, i hvilket omfang virksomheden overholdt de sædvanlige leveringsmønstre. Det forhold, at der blev meddelt oplysninger, som normalt er fortrolige, og hvorved den usikkerhed, som de andre virksomheder normalt befinder sig i, blev formindsket, udgjorde endvidere en selvstændig overtrædelse af konkurrencereglerne. Endelig forklarer appellanten ikke, hvorfor virksomheden deltog i de omtvistede ordninger, hvis de oplysninger, den opnåede herved, var så uinteressante, som den hævder.

Domstolens bemærkninger

78 Det bemærkes, at Retten i den appellerede doms præmis 143 fastslog, at de af appellanten meddelte oplysninger forøgede de omtvistede informationsudvekslingsordningers værdi og troværdighed og gjorde det muligt at kontrollere, i hvilket omfang virksomheden respekterede de sædvanlige leveringsmønstre. I betragtning af disse konstateringer af faktisk art, som ikke kan efterprøves af Domstolen under en appelsag, er det med rette, at Retten i samme præmis i den appellerede dom konkluderede, at appellantens deltagelse i disse ordninger havde en konkurrencebegrænsende virkning.

79 Følgelig er det tredje led af det tredje anbringende ugrundet.

Det tredje anbringendes fjerde led

80 Med dette led af anbringendet gøres det gældende, at der foreligger en retlig fejl i forbindelse med vurderingen af appellantens deltagelse i informationsudvekslingsordningerne.

81 Dette led vedrører den appellerede doms præmis 143 og 149. Den første er citeret i forbindelse med undersøgelsen af anbringendets tredje led. Den anden har følgende indhold:

»Retten skal endelig understrege, at når henses til dels karakteren af de drøftelser, der fandt sted inden for Stålbjælkeudvalget, og som sagsøgeren blev holdt løbende underrettet om ved hjælp af mødereferater, der blev stillet til rådighed for virksomheden af Walzstahl-Vereinigung, dels til ordlyden af meddelelsen fra 1968, kunne de berørte virksomheder ikke have rimelig tvivl om, at de pågældende udvekslinger havde til formål at hindre, begrænse eller fordreje den normale konkurrence, og følgelig heller ikke om, at de pågældende udvekslinger var forbudt efter traktatens artikel 65, stk. 1. Den samme konklusion følger i øvrigt af Rettens betragtninger i afsnit C nedenfor. Under alle omstændigheder bemærkes, at de vanskeligheder, der angiveligt måtte være med hensyn til at bedømme, om en adfærd er forbudt, ikke berører forbuddet selv, der har objektiv karakter. Retten finder i øvrigt, at Kommissionen i [den anfægtede beslutnings] betragtning 266-271 i tilstrækkeligt omfang har begrundet sin opfattelse, hvorefter de omtvistede ordninger var i strid med den normale konkurrence.«

82 Appellanten anfægter den appellerede doms præmis 143 og 149 under anbringende af, at den blotte omstændighed, at virksomheden havde kendskab til andre virksomheders konkurrencestridige adfærd, eller at den eventuelt ydede dem almindelig støtte, ikke kan begrunde klagepunktet om, at virksomheden har overtrådt EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1. Da der ikke findes fællesskabsbestemmelser, der udstrækker ansvaret for de forhold, der omhandles i og er strafbare i henhold til denne bestemmelse, til at omfatte personer, der tilskynder eller medvirker, har Retten tilsidesat princippet om »nullum crimen, nulla poena sine lege«.

83 Kommissionen har anført, at den omstændighed, at appellanten ikke deltog i visse møder og drøftelser, ikke udelukker, at virksomheden deltog i de omtvistede informationsudvekslingsordninger, hvilket Retten påviste i den appellerede doms præmis 101-103.

Domstolens bemærkninger

84 Indledningsvis citeres den appellerede doms præmis 101-106, hvori Retten konkluderede, at appellanten havde deltaget i aftalen om de omtvistede informationsudvekslingsordninger:

»101 Retten bemærker for det første, at de af sagsøgeren fremstillede U-profiler var omfattet af ordningen med overvågning af ordrer og leverancer, som Stålbjælkeudvalget havde tilrettelagt. Det står ligeledes fast, at U-profiler er omfattet af definitionen af »stålbjælker«, som Kommissionen har anvendt i [den anfægtede beslutning] (jf. betragtning 3).

102 Det står for det andet fast, at i den foreliggende sag fremsendte sagsøgeren i den periode, hvor overtrædelsen fandt sted, regelmæssigt tal vedrørende virksomhedens ordrer på og leverancer af U-profiler til Walzstahl-Vereinigung, og at denne sammenslutning videresendte disse samme tal — sammen med de individuelle tal vedrørende de andre tyske stålbjælke-producenters ordrer og leverancer — til Stålbjælkeudvalgets sekretariat, som på daværende tidspunkt blev varetaget af Usinor Sacilor.

103 For det tredje står det også fast, at sagsøgeren gennem Walzstahl-Vereinigung modtog de oversigter, som Stålbjælkeudvalgets sekretariat havde udarbejdet på grundlag af de tal, der var meddelt af virksomheden, såvel som på grundlag af tilsvarende tal fra virksomhedens konkurrenter. Disse oversigter indeholdt talmæssige oplysninger vedrørende stålbjælkeordrer og -leverancer, som var opdelt på den enkelte virksomhed og det enkelte land, for alle de virksomheder, der deltog i ordningen, herunder sagsøgeren. Under disse omstændigheder kan den fortsatte fremsendelse af sagsøgerens tal kun forklares med, at virksomheden havde samtykket i, at de blev meddelt dens konkurrenter, og mere generelt i en gensidig udveksling med de andre deltagende virksomheder.

104 Ifølge [den anfægtede beslutning] (betragtning 38) deltog sagsøgeren ganske vist ikke i Stålbjælkeudvalgets møder, og følgelig, og idet der ikke foreligger oplysninger i modsat retning, udgør de i udvalget førte drøftelser på grundlag af de tal, der fremkom ved overvågningsordningen (jf. [den anfægtede beslutnings] betragtning 268 og betragtning 49-60), ikke en del af det forhold, der er lagt sagsøgeren til last. Den omstændighed, at sagsøgeren ikke var et aktivt medlem af Stålbjælkeudvalget, beviser imidlertid ikke, at virksomheden ikke havde tiltrådt den kritiserede aftale. For det første er virksomhedens faktiske deltagelse i en ordning med gensidig udveksling, hvis funktionsmåde den var bekendt med, et tilstrækkeligt bevis for, at den havde tiltrådt aftalen om denne ordning. For det andet har sagsøgeren ikke bestridt, at virksomheden af Walzstahl-Vereinigung blev informeret om alt, hvad der foregik i Stålbjælkeudvalget (jf. [den anfægtede beslutnings] betragtning 33).

105 Sagsøgeren har endelig ikke benægtet, at virksomheden deltog i den informationsudveksling, der blev formidlet gennem Walzstahl-Vereinigung, og som er nævnt i [den anfægtede beslutnings] betragtning 272.

106 Under disse omstændigheder må sagsøgerens argumentation, hvormed virksomheden benægter at have deltaget i den omtvistede informationsudveksling, forkastes.«

85 Det må fastslås, at Retten anvendte EKSF-traktatens artikel 65, stk. 1, korrekt, da den i den appellerede doms præmis 104 fandt, at appellantens faktiske deltagelse i en ordning med gensidig udveksling af oplysninger, hvis funktionsmåde virksomheden var bekendt med, var tilstrækkelig som bevis for, at virksomheden havde tiltrådt aftalen om denne ordning.

86 Den nævnte bestemmelse, som generelt fastslår, at »alle aftaler [...], som har til formål [...] at hindre, begrænse eller fordreje den normale konkurrence [...] er forbudt«, finder nemlig anvendelse, selv om deltageren i en aftale ikke har opnået nogen fordel ved aftalen.

87 Det fjerde led af det tredje anbringende er følgelig ugrundet.

88 I betragtning af det ovenfor anførte skal det tredje anbringende forkastes som ugrundet.

Det fjerde anbringende

89 Med det fjerde anbringende gøres det gældende, at der er begået en retlig fejl med hensyn til de påtalte former for adfærd vedrørende fastsættelse af priserne på det tyske marked.

90 Anbringendet vedrører konklusionen i den appellerede doms præmis 163, ifølge hvilken Kommissionen behørigt havde godtgjort, at appellanten deltog i de aftaler om fastsættelse af priserne på det tyske marked, der er lagt virksomheden til last i den anfægtede beslutning.

91 Retten nåede til denne konklusion som resultat af undersøgelsen i den appellerede doms præmis 156-162, der lyder:

»156 I [den anfægtede beslutnings] betragtning 152 (sagsfremstilling) og betragtning 273, fjerde led (retlig vurdering), beskylder Kommissionen sagsøgeren for at have indgået en aftale med TradeARBED om fastsættelse af priserne på det tyske marked. Kommissionen støtter sig på et håndskrevet notat, der var udarbejdet af Walzstahl-Vereinigung, vedrørende et møde i gruppen VA Profilstahl den 18. april 1989.

157 Sagsøgeren gør for det første gældende, at virksomheden ikke var repræsenteret på det pågældende møde. For det andet giver det håndskrevne notat vedrørende dette møde, som blev udarbejdet af Walzstahl-Vereinigung ([den anfægtede beslutnings] betragtning 152), ikke grundlag for at konkludere, at sagsøgeren deltog i en prisaftale, der lå forud for dette møde. På baggrund af markedets oligopolistiske struktur betyder den omstændighed, at TradeARBED forventede af sagsøgeren, at denne anvendte visse aftalte priser, ikke nødvendigvis, at virksomheden var

bundet af en eventuel aftale vedrørende disse priser. Efter ordene i det nævnte notat forventedes sagsøgeren i øvrigt at »respektere« (»respektieren«) de omhandlede priser (hvilket udtryk kan referere til en udenforstående part) og ikke at »overholde« (»einhalten«) forpligtelser »i henhold til kontrakt« (hvilket udtryk almindeligvis benyttes for deltagerne i et kartel). Forbindelsen mellem det ovennævnte møde og mødet den 20. januar 1988 i Düsseldorf, som Kommissionen har henvist til med henblik på at afvise denne argumentation, er frit opfundet af sagsøgte.

158 Hertil kommer, at i det nævnte notat fra Walzstahl-Vereinigung er den påståede prisaftale ikke angivet tilstrækkeligt konkret for så vidt angår tidspunktet for dens indgåelse, dens præcise indhold og de deltagende parter. Denne mangel på bestemthed gør indgreb i sagsøgerens ret til kontradiktion og gør det ikke muligt at udelukke, at den påståede overtrædelse kan være forældet.

159 Det fremgår under alle omstændigheder af det nævnte notat, at sagsøgeren ikke respekterede de priser, der måtte være aftalt, hvilket viser, at virksomheden ikke var part i den påståede aftale.

160 Retten bemærker, at det relevante afsnit i notatet vedrørende mødet den 18. april 1989 (dokument nr. 56) lyder:

»Arbed nedlagde veto mod højere størrelsestillæg for UPN 320 og større størrelser (de andre producenter — især Hoesch [Stahl AG, hvilket selskab fusionerede med Krupp Stahl, hvorved det sagsøgende selskab blev skabt] — skulle først overholde de aftalte priser).«

161 Det fremgår af [den anfægtede beslutnings] betragtning 273, fjerde led, at Kommissionen ikke beskylder sagsøgeren for at have deltaget i en prisaftale, der blev indgået på mødet den 18. april 1989, men for at have deltaget i en tidligere aftale, der blev indgået med TradeARBED. Det er endvidere ubestridt, at sagsøgeren fremstillede de profiler, der betegnes UPN 320, og som notatet vedrørende mødet den 18. april 1989 henviser til.

162 Retten finder, at det nævnte notat under de i sagen foreliggende omstændigheder i fornødent omfang beviser, at der forelå en prisaftale mellem TradeARBED og Hoesch, der var indgået på et tidspunkt forud for den 18. april 1989. Den omstændighed, at Kommissionen ikke har været i stand til at påvise denne aftales dato eller dens præcise indhold (bortset fra at der var tale om produkter fremstillet af Hoesch), ændrer ikke konklusionen om, at der fandtes en sådan aftale på daværende tidspunkt.«

92 Appellanten gør gældende, at Retten med sin konstatering i den appellerede doms præmis 162 om, at appellanten havde indgået en prisaftale før den 18. april 1989, men uden at påvise dennes indhold eller tidspunktet, hvor den blev indgået, har tilsidesat virksomhedens ret til kontradiktion, EKSF-traktatens artikel 15 samt appellantens ret til en passende retsbeskyttelse. Virksomheden bestrider, at et notat som det, der omhandles i dommens præmis 156-160, kan bevise, at den havde indgået en aftale.

93 Kommissionen finder, at argumentet skal afvises, for så vidt som det vedrører en vurdering af faktiske omstændigheder, uden at det bevises, at Rettens konstateringer var indholdsmæssigt urigtige, eller at Retten gengav beviserne forkert. I øvrigt har appellanten ikke fremført noget argument, der vil kunne anfægte bevisværdien af det nævnte notat.

Domstolens bemærkninger

94 Det er tilstrækkeligt at fastslå, at appellanten med det fjerde anbringende kritiserer Rettens bedømmelse af beviserne, men uden at det gøres gældende, at de er forkert gengivet.

95 Under hensyn til den retspraksis, der er henvist til i nærværende doms præmis 19, må det fjerde anbringende følgelig afvises.

Det femte anbringende

96 Ifølge det femte anbringende er EKSF-traktatens artikel 65, stk. 5, overtrådt for så vidt angår bedømmelsen af appellantens culpa.

97 Dette anbringende vedrører den appellerede doms præmis 149, der allerede er citeret i nærværende doms præmis 81.

98 Med dette anbringende gør appellanten gældende, at Retten har overtrådt EKSF-traktatens artikel 65, stk. 5, der bemyndiger Kommissionen til at pålægge virksomheder bøder, såvel som culpaprincippet, idet den har overdrevet rækkevidden af appellantens skyldgrad. Retten tog navnlig ikke hensyn til den uklarhed, som Kommissionens adfærd havde skabt vedrørende begrebet »den normale konkurrence« i den nævnte artikels stk. 1's forstand. I den appellerede doms præmis 149 antog Retten fejlagtigt, at appellanten var fuldt ud vidende om,

at virksomhedens adfærd var ulovlig. Det var med urette, at Retten med henblik på fastsættelse af bøden ikke tog det i betragtning som en formildende omstændighed, at appellanten faktisk kun i ringe grad havde været bevidst om, at virksomhedens adfærd var ulovlig.

99 Kommissionen har anført, at Retten i den appellerede doms præmis 101-103 påviste, at appellanten personligt havde deltaget i de omtvistede informationsudvekslingsordninger. I øvrigt var de oplysninger, der blev udvekslet mellem producenterne, ikke de generelle statistikker, der blev meddelt Kommissionen, men derimod individualiserede data vedrørende virksomhedernes ordrer og leverancer, som Kommissionen ikke havde haft kendskab til, således som det præciseres i den appellerede doms præmis 168, og med hensyn til hvilke dens adfærd derfor ikke kunne skabe nogen som helst uklarhed.

Domstolens bemærkninger

100 Der skal mindes om, at appellanten i forbindelse med det første led af virksomhedens tredje anbringende uden held bestred, at den omtvistede informationsudveksling begrænsede konkurrencen.

101 Derudover anfægter virksomheden ikke den appellerede doms afsnit C, der vedrører Kommissionens medvirken i den overtrædelse, der blev lagt appellanten til last, for så vidt angår udvekslingen af oplysninger om ordrer og leverancer inden for Stålbjælkeudvalget, og navnlig dommens præmis 167-177, hvori Retten dels påviser, at de påtalte informationsudvekslinger vedrørte oplysninger, der var individualiserede i forhold til den enkelte virksomhed og det enkelte nationale marked, og ikke de generelle månedlige data, der blev meddelt Kommissionen, dels, at denne var uvidende om de informationsudvekslinger, som virksomhederne foretog indbyrdes.

102 Appellanten kan følgelig ikke gives medhold i sin kritik af den appellerede doms præmis 149, hvori Retten under henvisning til karakteren af drøftelserne inden for Stålbjælkeudvalget, som appellanten løbende blev holdt underrettet om, og til den omstændighed, at Kommissionen ikke havde deltaget i de omtvistede informationsudvekslinger, konkluderede, at der for de berørte virksomheder ikke havde kunnet være rimelig tvivl om, at disse udvekslinger havde til formål at hindre, begrænse eller fordreje den normale konkurrence.

103 Det fremgår tværtimod af det anførte i det hele, at Retten med føje kom til denne konklusion, og at den herved ikke har tilsidesat EKSF-traktatens artikel 65, stk. 5, eller culpaprincippet.

104 Det femte anbringende må følgelig forkastes.

Det sjette anbringende

105 Med det sjette anbringende gøres det gældende, at EKSF-traktatens artikel 15 er overtrådt.

106 Ifølge appellanten tog Retten ikke hensyn til kravet om, at bødeberegningen skal begrundes tilstrækkeligt, da den i den appellerede doms præmis 196 fandt, at den anfægtede beslutning var tilstrækkeligt begrundet i så henseende.

107 Endvidere modsagde Retten sig selv, idet den i dommens præmis 198 og 199 udtalte, at virksomhederne bør kunne få et detaljeret kendskab til fremgangs-

måden for bødeberegningen, uden at de med henblik herpå skal være nødt til at iværksætte et søgsmål, men samtidig i dommens præmis 200 og 201 bemærkede, at oplysningerne vedrørende beregningen ikke er en del af begrundelsen.

108 Kommissionen bemærker, at Retten navnlig i den appellerede doms præmis 197 undersøgte begrundelsen for bødens størrelse. Efter Kommissionens opfattelse modsagde Retten ikke sig selv. Således anså Retten det i dommens præmis 198 for »ønskeligt«, at beregningsmetoden angives i beslutningen, hvorved en bøde pålægges, men den fastslog ikke, at der er en forpligtelse hertil. Den kunne følgelig finde, at Kommissionen havde opfyldt sin begrundelsespligt, eftersom samtlige kriterier for bedømmelse af bødens størrelse var anført i den anfægtede beslutning.

Domstolens bemærkninger

109 Det bemærkes, at EKSF-traktatens artikel 15, stk. 1, bestemmer, at »Kommissionens beslutninger, henstillinger og udtalelser skal begrundes og henvise til de udtalelser, som skal indhentes«.

110 Det fremgår af fast retspraksis, at forpligtelsen til at begrunde en individuel beslutning har til formål at gøre det muligt for Domstolen at efterprøve beslutningens lovlighed samt at give den berørte part de oplysninger, ved hjælp af hvilke det kan fastslås, om der er grundlag for beslutningen, eller om der muligvis foreligger en sådan fejl, at den kan anfægtes (dom af 7.4.1987, sag 32/86, Sisma mod Kommissionen, Sml. s. 1645, præmis 8).

111 Det er med rette, at Retten i den appellerede doms præmis 196 fandt, at den anfægtede beslutning i betragtning 300-312, 314 og 315 indeholdt en tilstrækkelig og relevant gengivelse af de faktorer, der var taget i betragtning ved bedømmelsen af grovheden, generelt betragtet, af de forskellige påtalte overtrædelser.

112 I betragtning 300 i den anfægtede beslutnings begrundelse omtales således overtrædelsernes grovhed, og det angives, hvilke forhold der blev taget i betragtning med henblik på fastsættelsen af bøden. Herved blev der i betragtning 301 taget hensyn til den økonomiske situation inden for stålindustrien, i betragtning 302-304 til overtrædelsernes økonomiske konsekvenser, i betragtning 305-307 til den omstændighed, at i det mindste visse af virksomhederne var opmærksomme på, at deres adfærd var eller kunne være i strid med EKSF-traktatens artikel 65, i betragtning 308-312 til de misforståelser, der kunne være opstået under kriseordningen, og i betragtning 316 til overtrædelsernes varighed. Den anfægtede beslutning angiver derudover i detaljer den enkelte virksomheds deltagelse i hver enkelt overtrædelse.

113 Det må fastslås, at oplysningerne i den anfægtede beslutning gjorde det muligt for den berørte virksomhed at få kendskab til begrundelserne for den trufne foranstaltning, således at den kunne gøre sine rettigheder gældende, og gør det muligt for Fællesskabets retsinstanser at efterprøve den nævnte beslutnings lovlighed. Følgelig har Retten ikke overtrådt EKSF-traktatens artikel 15 ved at anse beslutningen for tilstrækkeligt begrundet for så vidt angår fastsættelsen af bødernes størrelse.

114 Med hensyn til angivelsen af taloplysninger vedrørende fremgangsmåden for bødeberegningen skal der mindes om, at sådanne oplysninger, uanset hvor nyttige og ønskelige de er, ikke er uundværlige, for at begrundelsespligten er overholdt i forbindelse med en beslutning, idet Kommissionen ikke kan undlade at udøve sit skøn ved udelukkende og mekanisk at anvende matematiske formler (dom af 16.11.2000, sag C-291/98 P, Sarrió mod Kommissionen, Sml. I, s. 9991, præmis 75-77, og dommen i sagen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, præmis 464).

115 Følgelig er det sjette anbringende ugrundet.

Det syvende anbringende

116 Ifølge det syvende anbringende er EMK's artikel 6 tilsidesat på grund af den angiveligt urimeligt langvarige sagsbehandling ved Retten.

117 Appellanten gør gældende, at Retten som følge af en urimeligt lang sagsbehandling på næsten fem år har tilsidesat virksomhedens ret til retsbeskyttelse inden en rimelig frist. Virksomheden bemærker, at Domstolen i dom af 17. december 1998 i sagen Baustahlgewebe mod Kommissionen (sag C-185/95 P, Sml. I, s. 8417) konkluderede, at en sagsbehandlingstid på fem år og seks måneder ikke var berettiget.

118 Der skal ifølge appellanten tages hensyn til sagsbehandlingens samlede varighed. I den foreliggende sag skal Domstolen tage stilling til begivenheder, der har fundet sted næsten 15 år før afsigelsen af dommen. En afgørelse efter et så langt tidsrum vil ikke længere berøre virksomheden i den skikkelse, hvori den var indblandet i overtrædelserne, og heller ikke de personer, der reelt ledede den, men svarer nærmest til en retsnægtelse.

119 Kommissionen har henvist til, at sagsbehandlingen i den foreliggende retssag ikke er urimeligt lang sammenlignet med behandlingen i sagen Baustahlgewebe mod Kommissionen. Om en sagsbehandlingstid er rimelig, skal bedømmes under hensyn til omstændighederne i den enkelte sag, navnlig under hensyn til den betydning, retstvisten har for parterne, sagens komplicerede karakter samt sagsøgerens og de kompetente myndigheders adfærd.

120 Kommissionen har anført, at i nærværende sag blev appellanten pålagt en bøde på 13 000 ECU, at sagens komplicerede karakter fremgår af omfanget af den anfægtede beslutning, at der blev anlagt 11 sager på fire sprog samt indleveret 65 ringbind med 10 563 nummererede dokumenter. Behandlingen af appellantens begæringer om aktindsigt i Kommissionens interne dokumenter havde gjort det nødvendigt at træffe foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse som beskrevet i den appellerede doms præmis 20-25.

Domstolens bemærkninger

121 Det bemærkes, at det almindelige fællesskabsretlige princip, hvorefter enhver har ret til en retfærdig rettergang, og navnlig ret til rettergang inden en rimelig frist, finder anvendelse under en retssag til prøvelse af en kommissionsbeslutning, hvorved der pålægges en virksomhed bøder for overtrædelse af konkurrenceretten (dommen i sagen Baustahlgewebe mod Kommissionen, præmis 21, og dommen i sagen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, præmis 179).

122 Fristens rimelige karakter vurderes på grundlag af omstændighederne i den enkelte sag, herunder navnlig sagens betydning for den pågældende, dens kompleksitet samt sagsøgerens og de kompetente myndigheders adfærd (dommen i sagen Baustahlgewebe mod Kommissionen, præmis 29, og i sagen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, præmis 187).

123 Domstolen har i den forbindelse præciseret, at listen over disse kriterier imidlertid ikke er udtømmende, og at vurderingen af fristens rimelige karakter ikke kræver en systematisk undersøgelse af sagens omstændigheder med henblik på hver enkelt af kriterierne, når varigheden af proceduren fremstår som begrundet med hensyn til et enkelt kriterium. Formålet med disse kriterier er at fastslå, om sagsbehandlingstiden for en sag er berettiget eller ej. Sagens komplekse karakter eller den omstændighed, at sagsøgeren udviser forhalende adfærd, kan således

anvendes til at begrunde en frist, der ved første øjekast synes for lang. Omvendt vil en frist kunne anses for at overskride grænserne for en rimelig frist også med henblik på et enkelt kriterium, navnlig når dens varighed skyldes de kompetente myndigheders adfærd. Varigheden af en processuel fase vil i givet fald umiddelbart kunne kvalificeres som rimelig, når den fremstår som værende forenelig med gennemsnitsfristen for behandlingen af en sag af en type som den omhandlede (dommen i sagen Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mod Kommissionen, præmis 188).

124 Det bemærkes, at i den foreliggende sag begyndte sagens behandling for Retten med, at appellanten den 11. april 1994 indleverede stævningen med påstand om annullation af den anfægtede beslutning, og at den blev afsluttet den 11. marts 1999, da den appellerede dom blev afsagt. Den varede således næsten fem år.

125 Dette synes længe ved første øjekast. Der skal dog mindes om, at 11 virksomheder anlagde sag med påstand om annullation af den nævnte beslutning på fire processprog.

126 Som det er nævnt i den appellerede doms 19-25, måtte Retten tage stilling til forskellige tvistepunkter vedrørende aktindsigt i dokumenterne fra den administrative procedure. Efter at Kommissionen den 24. november 1994 havde indgivet et sagsmateriale på 11 000 aktstykker vedrørende den anfægtede beslutning og samtidig gjorde gældende, at de aktstykker, der indeholdt forretningshemmeligheder, såvel som institutionens egne interne dokumenter, ikke måtte gøres tilgængelige for de berørte virksomheder, måtte Retten høre parterne herom, gennemgå samtlige dokumenter og afgøre, hvilke dokumenter den enkelte sagsøger kunne få aktindsigt i.

127 Ved kendelse af 19. juni 1996, NMH Stahlwerke m.fl. mod Kommissionen (sagerne T-134/94, T-136/94 — T-138/94, T-141/94, T-145/94, T-147/94, T-148/94, T-151/94, T-156/94 og T-157/94, Sml. II, s. 537), tog Retten stilling

til sagsøgernes ret til aktindsigt i aktstykkerne i Kommissionens sagsmateriale, som dels stammede fra sagsøgerne selv, dels fra udenforstående parter i forhold til sagerne, og som Kommissionen havde klassificeret som fortrolige af hensyn til disse parter.

128 Ved kendelse af 10. december 1997, NMH Stahlwerke m.fl. mod Kommissionen (sagerne T-134/94, T-136/94 — T-138/94, T-141/94, T-145/94, T-147/94, T-148/94, T-151/94, T-156/94 og T-157/94, Sml. II, s. 2239), tog Retten stilling til sagsøgernes anmodninger om adgang til de dokumenter, som Kommissionen betegnede som »interne«.

129 De forskellige sager, der var anlagt af andre virksomheder, som var berørt af den anfægtede beslutning, blev forenet med henblik på bevisoptagelsen og den mundtlige forhandling. Som det blev anført i den appellerede doms præmis 26-35, blev der som led i forberedelsen af denne forhandling truffet en række bestemmelser af Retten om bevisoptagelse. I den forbindelse stillede Retten forskellige skriftlige spørgsmål til parterne og anordnede fremlæggelse af dokumenter og høring af vidner.

130 Den mundtlige forhandling blev afsluttet efter retsmødet den 27. marts 1998.

131 Den appellerede dom blev afsagt den 11. marts 1999, dvs. på samme dag som de ti andre domme vedrørende sagerne, der var anlagt til prøvelse af den anfægtede beslutning.

132 Det fremgår af de ovenfor anførte konstateringer, at varigheden af den sagsbehandling, der blev afsluttet med den appellerede dom, navnlig kan forklares med antallet af virksomheder, der havde deltaget i det påtalte kartel og havde

anlagt sag til prøvelse af den anfægtede beslutning, hvilket havde nødvendiggjort en parallel behandling af disse forskellige søgsmål, med de retsspørgsmål, der var knyttet til adgangen til Kommissionens omfattende sagsmateriale, med den grundige undersøgelse af sagsmaterialet, som Retten foretog, og med de sproglige krav, der stilles i Rettens regler for sagsbehandlingen.

133 Det følger heraf, at varigheden af sagens behandling ved Retten er rimelig i betragtning af sagens særligt komplicerede karakter.

134 Det syvende anbringende er derfor ugrundet.

135 Det følger af de foranstående bemærkninger i det hele, at appellen skal forkastes.

Sagens omkostninger

136 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, der i medfør af procesreglementets artikel 118 finder tilsvarende anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da Kommissionen har nedlagt påstand om, at appellanten tilpligtes at betale sagens omkostninger, og denne i det hele har tabt sagen, bør den pålægges at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

1) **Appellen forkastes.**

2) **Krupp Hoesch Stahl AG betaler sagens omkostninger.**

Wathelet Edward La Pergola

Jann von Bahr

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 2. oktober 2003.

R. Grass M. Wathelet

Justitssekretær Formand for Femte Afdeling